

Nr 61.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1924 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ett statens isbrytarfartyg jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 19 mars 1924 dagtecknad proposition, nr 156, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att, med godkännande av de av departementschefen angivna grunderna för beredande av de för ändamålet erforderliga medlen, besluta anskaffande av ett statens isbrytarfartyg för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2,100,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehått

dels två före propositionens avlåtande väckta motioner, den ena av herr *E. A. Enhörning* inom första kammaren, nr 15, och den andra av herr *E. Nylander* inom andra kammaren, nr 128, i vilka hemställts,

i den förstnämnda, att riksdagen måtte besluta byggandet av en statens isbrytare, och att för ändamålet i riksstaten för 1924—1925 upptages ett anslag av 2,000,000 kronor eller, under förutsättning att Stockholms stad återbetalar visst lämnat statsbidrag, 1,700,000 kronor,

och i den senare, att riksdagen måtte för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra reservationsanslag å 1,000,000 kronor till anskaffande för statens räkning av ett havsisbrytarfartyg,

dels och två i anledning av propositionen väckta motioner, den ena av herr *Enhörning* (I: 273) och den andra av herr *E. Röing* inom andra kammaren, nr 436.

I den förstnämnda av dessa senare motioner har hemställts, att riksdagen ville besluta:

ett uttalande om önskvärdheten av, att den nedlagda utredningen angående sjöfartsavgifterna omedelbart återupptages och fullföljes med största

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 6 saml. 35 häft. (Nr 61.)

möjliga skyndsamhet, att avgifterna för statsisbrytarens drift och underhåll tills vidare måtte bestridas av lastpenningeinkomsten samt att det slutliga ordnandet av denna kostnadsfråga måtte anstå till dess resultatet av förenämnda utredning förelägges riksdagen, därvid bör tagas i övervägande underhålls- och driftkostnadernas bestridande i den ordning ämbetsverken ifrågasatt, samt

slutligen, med avseende på bidraget från handels- och sjöfartsfonden, ett uttalande om önskvärdheten av att bidraget, jämsides med en ökad fondering och i den mån det statsfinansiella läget medgiver, genom årliga anslag restitueras.

I motionen II: 436 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att, med bifall till föreliggande proposition, i vad den avser beslut om anskaffande av ett statens isbrytarfartyg för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2,100,000 kronor, å riksstaten för budgetåret 1924—1925 för ändamålet anvisa ett extra anslag å 800,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Utskottets
yttrande.*

Att vårt land med hänsyn till sitt läge och de svårigheter, som måste övervinnas för utvecklingen av dess vintersjöfart, kommit att intaga ett mycket efterblivet läge i förhållande till grannländerna ej blott med avseende på tillgängligt, för vintersjöfart användbart tonnage utan framförallt vad angår medel att säkerställa och betrygga en sådan sjöfart, torde få anses ostridigt. Om man bortser från det visserligen icke obetydliga utlägg av statsmedel, som utgått för anskaffning, drift och underhåll av den Stockholms stad tillhöriga »Isbrytaren II», ävensom eljest för öppen- hållande av vintertrafik å Stockholm, har svenska staten hittills knappast nedlagt några kostnader på utvecklingen av vintersjöfart på våra kuster. Användandet för statsverket och utom Stockholms skärgård av nämnda havsisbrytare förutsätter, såsom propositionen jämväl utvisar, särskilda överenskommelser och är för övrigt förenat med så stora formella svårigheter och därav följande tidsutdräkt, att det endast i utomordentliga fall kan ifrågasättas. De senaste vintrarnas erfarenheter torde ock till fullo ådagalagt nödvändigheten av, att staten äger större möjlighet än vad nu är fallet att lämna sjöfarten erforderligt stöd och hjälp i dess ansträngningar att uppehålla vintertrafiken på våra kuster. Med hänsyn härtill och på grund av de skäl, som i propositionen anförts, har utskottet i likhet med departementschefen och motionärerna ansett frågan om anskaffandet av en statsisbrytare icke längre böra undanskjutas.

Vad angår fartygets typ och dimensioner, har departementschefen avslutit sig i huvudsak till 1924 års sakkunnigas av kommerskollegium och lotsstyrelsen tillstyrkta förslag, därvid departementschefen emellertid framhållit, att möjlighet borde hållas öppen att däri göra de jämkningar, som, särskilt med hänsyn till de senaste månadernas erfarenheter, kunde be-

finnas önskvärda. Departementschefens förslag härutinnan har icke givit utskottet anledning till erinran och har utskottet ej heller haft något att erinra mot förslaget, i vad detsamma avser fartygets maskinstyrka, dess inrättande för oljeeldning och anskaffningskostnad. Utskottet vill dock i detta sammanhang uttala önskvärdheten av att, så vitt sådant visar sig möjligt med behörigt tillgodoseende av statens ekonomiska intresse, fartyget bygges och utrustas i Sverige.

Att på sätt departementschefen föreslagit, fartygets skötsel anförtrös åt flottans varv samt att detsamma bemannas med manskap från flottan, synes utskottet lämpligt.

Vad underhålls- och driftkostnaderna beträffar, hava de av kommerskollegium och lotsstyrelsen i sådant hänseende uppgjorda kalkylerna synts departementschefen väl ägnade att läggas till grund för bedömandet av de utgifter av dylik art, som anskaffandet av statsisbrytaren skulle medföra. Detta synes ock utskottet vara fallet.

Beträffande härefter frågan om upptagande av särskild avgift av sjöfarten till täckande av sistberörda kostnader har departementschefen ansett någon befogad erinran icke kunna riktas mot en dylik anordning. Då emellertid denna fråga icke bliver aktuell, förrän isbrytarfartyget kan tagas i bruk, och detta i varje fall icke lär kunna ske tidigare än vintersäsongen 1925—1926, har, i och för vissa ytterligare överväganden i saken, med det definitiva ståndpunktstagandet ansetts tillsvidare kunna anstå. Till denna departementschefens mening ansluter sig utskottet. Utskottet anser sig dock böra redan nu uttala, att enligt dess mening den ytterligare utredning i det hänseende, varom fråga är, lämpligen bör bedrivas i samband med den av Kungl. Maj:t anbefallda, men numera vilande undersökningen rörande sjöfartsavgifterna i allmänhet.

Vidkommande slutligen frågan om sättet för medels anskaffande till byggets igångsättande har departementschefen förordat, att från handels- och sjöfartsfonden ställes till förfogande ett belopp, som, därest återbetalning äger rum av det för anskaffandet av Stockholms stads större isbrytarfartyg beviljade statsbidraget, beräknats till 450,000 kronor men eljest till 800,000 kronor, och har departementschefen härvid förutsatt, dels i förstnämnda fall att hela det belopp, som av staden till statsverket återbetalas, må tagas i anspråk för ifrågavarande bygge, dels ock att medel för täckande av återstående delen, 1,300,000 kronor, av de för ändamålet beräknade kostnaderna anvisas å riksstaten för budgetåret 1925—1926.

På av departementschefen anförda skäl ansluter sig utskottet till förslaget om, att handels- och sjöfartsfonden, vars syfte just är tillgodoseendet av sjöfartens och handelns intressen och vilkas tillvaratagande den ifrågasatta anskaffningen av isbrytarfartyget i främsta rummet avser, i sin mån anlitas för ändamålet ifråga. Utskottet, som förutsätter, att underhandlingarna med Stockholms stad angående återbetalning till staten av det för anskaffandet av stadens större isbrytarfartyg beviljade stats-

bidraget fullföljas, anser emellertid att, även om återbetalning kommer att äga rum, vilket synes utskottet önskligt, fondens bidrag i allt fall bör bestämmas till det av Kungl. Maj:t ifrågasatta högre beloppet. Härigenom och för såvitt återbetalning sker, skulle å riksstaten för budgetåret 1925—1926 ett lägre anslag än Kungl. Maj:t beräknat erfordras. Härav följer, att utskottet icke kunnat dela de synpunkter i denna fråga, som motionsvis framförts. Huruvida, såsom motionsvis ock ifrågasatts, det av fonden lämnade bidraget möjligen må i framtiden genom årliga anslag restitueras, är en sak, varom utskottet givetvis icke nu kan uttala sig.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet alltså hemställa,

I) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och ovanberörda motioner I: 15, II: 128 och 436 samt med godkännande av de av utskottet angivna grunderna för beredande av de för ändamålet erforderliga medlen, besluta anskaffande av ett statens isbrytarfartyg för en beräknad kostnad av sammanlagt 2,100,000 kronor; ävensom

II) att motionen I: 273 må anses besvarad genom vad utskottet anfört.

Stockholm den 6 maj 1924.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, C. J. G. Swartz, O. U. B. Olsson, H. F. Lamm, C. P. V. Nilsson i Gränebo, O. Bergqvist, J. G. Walles, E. A. Hallin, J. Jeansson, I. Bergman i Tännäs och F. L. Lindqvist;

från andra kammaren: herrar K. V. Rydén, A. Wiklund, O. H:son Waldén, P. Nilsson i Bonarp, C. R. Jansson i Falun, L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson i Kullenbergstorp, J. Jönsson i Revinge, J. D. Norman, E. Andersson i Prästbol, J. Olofsson i Digernäs och S. E. Ljungkvist.

Reservationer

av herrar *S. H. Kvarnzelius, C. J. G. Swartz, H. F. Lamm och J. Jeansson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Att vårt land — — — i allmänhet.

I propositionen har — mot statskontorets och kommerskollegii avstyrkande utlåtande — föreslagits, att för bestridande av kostnaderna för fartygsbyggnaden skulle från handels- och sjöfartsfonden tagas i anspråk ett belopp av 800,000 kronor, varefter återstående delen av byggnadskostnaden, 1,300,000 kronor, skulle i vanlig ordning anvisas vid nästkommande riksdag. Utskottet har visserligen icke velat motsätta sig detta förslag men vill framhålla, att det synes utskottet kunna ifrågasättas, huruvida, trots rådande statsfinansiella svårigheter, det budgetära läget dock är sådant, att det kan anses erforderligt att för täckande av en statsutgift anlita en dylik säregen och utomordentlig utväg. Såsom av departementschefen förutsatts, torde ock böra fasthållas att det belopp av 800,000 kronor, som skall utgå från fonden, bör minskas med vad Stockholms stad kan komma att återbetala av det statsanslag, som tidigare utgått för anskaffandet av stadens större isbrytarefartyg.

Huruvida, såsom motionsvis ock ifrågsatts, det av fonden lämnade bidraget möjligen må i framtiden genom årliga anslag restitueras, är en sak, varom utskottet givetvis icke nu kan uttala sig.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

I) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och i anledning av ovanberörda motioner I: 15, II: 128 och 436 samt med godkännande av de av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 19 mars 1924 angivna grunderna för beredande av de för ändamålet erforderliga medlen, besluta anskaffande av ett statens isbrytarfartyg för en beräknad kostnad av sammanlagt 2,100,000 kronor; ävensom

II) — — —.

av herr *E. A. Hallin*, som ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Att vårt land — — — budgetåret 1924—1925.

På de av departementschefen anförda skäl — — — motionsvis framförts. Däremot synes det utskottet, i enlighet med vad jämväl motionsvis påyrkats, skäligt att under övervägande tages, huruvida icke det från fonden lämnade bidraget må i framtiden genom årliga anslag restitueras.»